

Eskalaci invaze jsme prokaučovali, teď hrajeme o čas

Radim Pařík, prezident Asociace vyjednávačů

24. únor 2024, smutné druhé výročí vpádu invazních vojsk Ruské federace na území Ukrajiny. Vladimíru Putinovi se nepodařilo dosáhnout cíle rychlé vojenské operace, a tak tu máme dlouhý a zatím nekončící konflikt, ve kterém zástupci NATO a Evropy ještě neřekli, co chtějí. Putin vede zdržovací válku, protože věří, že ji buď „vysedí“ díky téměř neomezeným lidským zdrojům, nebo bude mít později v rukou lepší alternativy. Západní svět si začíná připouštět scénář třetí světové války. Jenže příprava na nejhorší možnou situaci měla přijít na úplném začátku.

Poučme se z vlastních chyb

V mezinárodní vyjednávací komunitě jsme na blížící se krizovou situaci upozorňovali ještě před invazí s tím, že Vladimir Putin nezaútočí na Ukrajinu v průběhu olympijských her. Pokud by to udělal, ztratil by čínský prezident tvář a Putinovi by to nikdy neodpustil. Dnes víme, že Putin situaci skutečně se Si Ťin-pchingem konzultoval.

V té době mělo NATO jedinečnou příležitost situaci eskalovat rozestavením vojenských jednotek po celé délce východního křídla. Politikové Evropské unie i USA mohli zavést tvrdé sankce, které by dopředu nekomunikovali a které by nebyly takové napůl, jako odstřížení jen některých ruských bank od systému SWIFT. Přišli jsme tak o možnost deeskalovat situaci výměnou za Putinovo upuštění od invaze.

Nikdo si zatím veřejně nechce připustit fakt, že Putin se zastaví tam, kde ho zastavíme. Dokud my budeme volit strategii ústupu, on bude pokračovat ve strategii tlaku. Dokud neřekneme, co přesně chceme, bude „konec války“ jen naše zbožné přání, ne měřitelný cíl. Přesto, objevují se první náznaky zákulisních jednání o možném vyjednávání o příměří.

Kdy zasedneme k vyjednávacímu stolu

Takové vyjednávání bude mít několik podmínek. Ta první, že jedna ze stran nejdříve přestane věřit, že může vyhrát. Pak budeme hledat někoho, s kým bude Putin ochoten mluvit. Rusové nevěří institucím, jen osobnostem a Vladimir Vladimirovič bude ochoten jednat jen s tím, koho považuje za sobě rovného.

Může to být po prezidentských volbách v USA i Joe Biden, který si už před dvěma lety tak trochu zabouchl k Putinovi dveře, když ho označil za „řezníka“. Prohlášení Kremlu, že Putin považuje Bidena za lepšího kandidáta, než Donalda Trumpa, může naznačovat, s kým by se ruský prezident cítil ve vyjednávání jistěji.

Ukrajina sama s Ruskem vyjednávat nemůže, protože by tím ruský prezident legitimizoval Volodymyra Zelenského jako prezidenta svrchované Ukrajiny. A Evropa se jeví spíše jako neohrabaná instituce, než že by byla schopna poslat vyjednávat silnou osobnost, kterou je třeba bývalá německá kancléřka Angela Merkelová.

Ještě jedna věc je důležitá. Putin není žádný vizionář a je to vidět na tom, jak funguje Ruská federace a ruská ekonomika. V budoucnu tedy budeme vyjednávat s bývalým agentem KGB se speciálním profilem exekutivce, který se soustředí na okamžitá řešení.

Zlatý most pro Putina

Kdyby tím, kdo bude potřebovat k vyjednávacímu stolu jako první, bylo Rusko, Putin začne vysílat nenápadné signály typu „jsme připraveni na konstruktivní dialog“. Aby neztratil tvář, budou to však západní mocnosti, které ho oficiálně pozvou k vyjednávacímu stolu. A budou tomu předcházet dlouhá zákulisní vyjednávání o tom, jak vše proběhne a co je vůbec možné vyjednat.

Nakonec Putinovi Západ vystaví zlatý most zpět do Ruska. Z vyjednávání se totiž domů musí vrátit jako vítěz. V nedávném kontroverzním rozhovoru s americkým moderátorem Tuckerem Carlsonem si o to vlastně sám řekl, když prohlásil, že není možné, aby bylo Rusko na Ukrajině poraženo. Pokud mu ten most nepostavíme, válku povede dál. Nebo dohodu nedodrží a vtrhne později na Ukrajinu znovu.

Každý konflikt končí vyjednáváním

V každém vyjednávání jde o byznys, tedy o vliv, území nebo třeba dostupnost technologií. Pořád se zdá, že nejlepším řešením na stole bude rozdělit Ukrajinu na východní a západní, něco ve stylu Německa po druhé světové válce. O tom ale veřejně nikdo mluvit nechce. Musíme vyjednávat mnohostranně, tedy i s Čínou nebo Indií. Musíme velmi intenzivně vyjednávat také interně, uvnitř Evropské unie, abychom postupovali jednotně.

Dosavadní vyjednávání, pokud nezmiňujeme výměny zajatců, byly spíše divadlem na kamery. Spojené státy neustále opakují, že s Ruskem za zády Ukrajině jednat nebudou a EU se rozpadá na podporovatele Ukrajiny a potíživisty včele s maďarským premiérem Viktorom Orbánem. NATO se chystá na velká cvičení a USA i EU schvalují další balíčky finanční podpory bránících se Ukrajinců.

Putin se dle válečných pravidel snaží své nepřátele rozdělovat. Nedávno například vydaly ruské úřady zatykač na estonskou premiérku Kaju Kallasovou za její vyjádření na adresu Ruska, čímž chce nejen zastrašit případné další hrdiny, ale postupně tak některé evropské politiky řadí na jakýsi anti-sankční seznam. Mezitím sám prohlubuje obchodně přátelské spojení s Íránem, Severní Koreou a zvláště s Čínou, i když si historicky s Ruskem nebyly příliš blízcí a Čína bude mít z dlouho trvajícího konfliktu více starostí než radostí.

Po dvou letech Putin stále věří, že je pro něj válka výhodnější než vyjednávání. A než se posadí k vyjednávacímu stolu, bude nadále zkoušet jednotu spojenců. Co kdyby se otevřelo okno příležitosti k lepší alternativě?